

для порятунку сиріт [9, с. 43, 46, 166]. Таким чином, з огляду на ті основні сфери діяльності, у яких працювало греко-католицьке монашество, їхня роль для суспільства була вкрай необхідна.

Не можна обійти увагою і тієї ролі Української Греко-Католицької Церкви, яку вона відіграла у державотворчому процесі. А відтак заслуговує на увагу праця митрополита Андрея Шептицького "Як будувати рідну хату?". У ній містяться роздуми про розбудову національної держави, які з плином часу не втратили своєї актуальності і важливості, позаяк проблема української нації глибоко закорінена у її ментальності. Ідеалом національного життя, на думку автора, є "... рідна Хата-Батьківщина", для "будівництва" якої суспільство повинно створити такі суспільно-християнські обставини, які б гарантували громадянам "правдиве і стає щастя та мали вдосталь внутрішньої сили, щоб поборювати відосередні тенденції внутрішнього розкладу" [12, с. 3]. У праці зазначається про необхідність створення у молодій державі національної інтелектуальної еліти, яка б виховувалася на "... спільному почутті солідарності, традицій, чеснот, і змогла виступити чинником консолідації українського суспільства по обидва боки Дніпра" [12, с. 5 – 6].

На участь УГКЦ у політичному житті населення України звертає увагу й У. Кошетар. У своїй роботі автор зазначає, що для збереження української національної ідентичності на західноукраїнських землях, а у першу чергу в Галичині протягом 1900 – 1939 рр. провідну роль відіграв український консерватизм, носієм якого була греко-католицька церква, яка мала структуровану організацію, демонструвала прихильність традиції, пропагувала соборність Української держави тощо. Більше того, в кінцевому результаті згаданий тип консерватизму і став засобом консолідації українського суспільства, збереження мови, віри, звичаїв в умовах австрійської та польської окупації [3, с. 3]. Разом з тим автор зазначає, що з 1 січня 1931 р., після утворення Українського Католицького Союзу, українська греко-католицька церква особливо засвідчила про свою участь у суспільному, а відтак і політичному житті Галичини. З цього приводу у праці наводяться й ті загально-соціальні функції, які безпосередньо мали політичне забарвлення і значення:

- Комунікативна, завдяки якій підтримувався зв'язок з української діаспорою;
- Інтегративна, орієнтована на підтримку конфесійної етнічної спільноти, зміцнення підвалин державності;
- Консервативно-зберігаюча. Греко-католицьке духовенство спрямовувало свої зусилля на збереження національних традицій, рідної мови українського населення регіону, про що зазначалося вище;

- Когнітивна, пов'язана із здатністю надавати віруючим інформацію про політичні події з позиції власної соціальної доктрини;

- Орієнтаційна, спрямована на допомогу мир'янам у визначенні ставлення до суспільно-політичних подій, формуванні потреби в служінні суспільству та жертвовності;

- Релігійно-політичним символом забезпечення. Тобто, приналежність соціуму до греко-католицької церкви у першій половині XX ст. трактувалася як протидія полонізації галицького суспільства і проникненню політичного москвофільства [3, с. 5 – 7].

Таким чином, як зазначає О. Недавнія, аналізуючи роль і місце Української Греко-Католицької Церкви у суспільних процесах Західної України у першій половині XX ст. Маємо змогу простежити поступове здобуття собі авторитету на міжнародній арені. Тобто, УГКЦ ставала полонізацією енергійного, готовою до опору будь-якому релігійному, ідеологічному, політичному тиску, здатною відповідати на виклики часу [6, с. 158].

Отже, у вітчизняній історичній науці існують різні оцінки українського греко-католицизму. Так, від вкрай негативних, які часто-густо не аргументовані, і до тих позитивних, які даються науковцями через максимальне осмислення ролі Української Греко-Католицької Церкви та її духовенства у консолідації українського суспільства під час складних подій першої половини XX ст., а також формуванні української нації загалом. Тому, акцентування уваги у статті на найбільш вагомій роботі українських греко-католиків покликано прибрати гострі кути у сьогоднішньому відношенні українського суспільства до УГКЦ.

1. Великий А. З літопису християнської України. Церковно-історичні реколекції з Ватикану / А. Великий. – Рим: Вид-во оо.Василіян. – У 9 т. – Т. 9 (XX ст.). – 1977. – 304 с. 2. Влада і церква в Україні (п.п. XX ст.): 36. наук. пр. / Відділення релігієзнавства Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України; Полтавський держ. педагогічний ун-т ім. В.Г. Короленка / Упоряд. В.О. Пащенко. – Полтава, 2000. – 136 с. 3. Кошетар У.П. Українська греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Галичини (1900 – 1939 рр.): Навч. Посібник / У.П. Кошетар. – К.: МАУП, 2005. – 128 с. 4. Марчук В. Українська греко-католицька церква в суспільному житті України XX ст. / Автореф. дис. д-ра іст. наук: 07.00.01 / В. Марчук. – Чернівці, 2004. – 35 с. 5. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К.: Укр. письменник, 1994. – 413 с. 6. Недавнія О.В. Греко-католицизм в контексті духовного самовизначення українців між християнським Сходом і Заходом / О.В. Недавнія. – К.: Генезис, 2000. – 218 с. 7. Перевезій В. Греко-католицька церква в умовах українсько-польської конфронтації 20 – 30-х рр. XX ст. / В. Перевезій. – К.: Стило, 1998. – 48 с. 8. Сапеляк А. Україна кризь віки: релігійно-церковний аспект / А. Сапеляк. – Львів: "Червона Калина", 2006. – 262 с. 9. Славутич Д. Молитва і служіння. Біографія Слугині Божої Йосафати Гордашевської / Д. Славутич. – Торонто, 1996. – 178 с. 10. Федорів Ю. Історія церкви в Україні / Ю. Федорів. – Львів-Люблін: Свічадо. – 2001. – 361 с. 11. Чиповський В. Будителі національного духу / В. Чиповський. – Львів: б.м., 1993. – 64 с. 12. Шептицький А. Як будувати рідну хату? / Андрей Шептицький. – Львів: Свічадо, 1999. – 48 с.

Надійшла до редколегії 17.02.10

О. Сморжевська, канд. іст. наук (Київ. ун-т)

ЛІТОЧИСЛЕННЯ ТА ПОНЯТТЯ ЧАСУ В ТЕОРЕТИЧНИХ РОЗРОБКАХ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО РІДНОВІРСЬКОГО РУХУ

Розглянуто найпоширеніші в рідновірському середовищі літочисельні системи і їхнє обґрунтування, розуміння рідновірами такої категорії як час.

The most widespread in native environment systems of chronology and their substantiation are considered, understanding by native fighters such category as time is considered.

Одним з духовних феноменів другої половини XX ст. стало чергове відродження (або повернення) до язичницьких витоків свого народу. Ми не маємо на увазі релігійну культуру, наприклад, деяких африканських племен або племен Амазонії. Мова йде саме про "цивілізоване" суспільство. Не будемо акцентувати увагу на

причинах появи в певних колах суспільства, насамперед в середовищі творчої та наукової національно налаштованої інтелігенції, зацікавленості язичництвом як способом життя. Це питання досить широко висвітлювали в своїх працях вітчизняні та закордонні дослідники: Т. Беднарчик, М. Власова, О. Гуцуляк, П. Джонс,

Н. Дудар, В. Крутоус, С. Левікова, Н. Пеннік, С. Рижаківа, Б. Фаліков, Т. Хміль, Р. Шиженський, В. Шнирельман та ін. Менше уваги приділялося дослідженню рідновірського руху зсередини, тобто не лише аналізу теологічних та ідеологічних концепцій, а саме практичній діяльності, заснованій на теоретичних розробках лідерів руху, етнографічних та фольклорних даних, археологічних та історичних пам'яток тощо.

Досить значне місце в загальній неязичницькій концепції займає коло питань, пов'язане з поясненнями явищ оточуючого світу. Рідновіри намагаються надати свого трактування усій вселенській світобудові. Спираючись як на визнані офіційною наукою джерела, так і на матеріали сумнівного походження, власні напрацювання, адепти язичництва реконструюють та відтворюють цілу серію міфів (космогонії, есхатології, антропології, міфи про походження етносів, цивілізацій, календарні міфи, міфи про "золотий вік" людства та ін.). Жодна релігія не може існувати без чітко виробленої системи боготворення, тобто набору певних таїнств, обрядів, ритуалів, магичних заклять, культової атрибутики. На сьогодні більшість неязичницьких громад мають досить чітко спланований календарно-обрядовий цикл, заснований переважно на річному сонячному циклі з виділенням свят, присвячених зимовому й літньому сонцестоянню, дням рівнодення та ін. В практику язичницьких організацій включена відповідна ритуальна література, написана, як правило, очільниками тієї чи іншої громади або об'єднання. В цих друкованих працях подано опис усіх свят, тексти молитов, теологічна концепція, практика повсякденного життя рідновіра тощо. Є також низка творів філософського спрямування, в якій читачам пропонуються серії міфів – життєписів, в яких розповідається про божества пантеону, що шановується. Серед рідновірської атрибутики особливе місце посідають свастичні символи, тризуб, елементи національного одягу та прикрас тощо. Можна вести мову й про зародження своєрідного мистецтва, спрямованого на популяризацію язичницького світогляду: музика, поезія, прозові твори, художні полотна, скульптура. В деяких громадах успішно вирішена проблема, яку поки що не вдається розв'язати представникам великих світових релігій – боротьба за здоровий спосіб життя. На противагу ідеалам суспільства споживання рідновір'я пропонує своїм адептам різноманітні системи здорового раціонального харчування, дихальні вправи, фізкультурні комплекси, навчання народним промислам тощо. Звертає на себе увагу широкий діапазон поглядів сучасних язичників. Вони стурбовані не лише створенням власних концепцій, написанням відповідних праць, але й зацікавлені в збереженні історико-культурного спадку, його примноженні, переймаються станом оточуючого середовища ("екологічне язичництво"), проявляють політичну зацікавленість суспільно-економічними процесами в країні тощо.

Рідновіри колосального значення надають "розумінню часу", відліку часу, його сакрального змісту. Саме тому в середовищі рідновірів це питання ("правильність календаря", "правильність літочислення") – один з каменів спотикання та суперечок. Дискусії точаться навколо проблем, пов'язаних з літочисленням, точністю дат проведення тих чи інших обрядів, їх відповідність циклам природи й наскільки сучасне розташування нашої планети у Всесвіті відповідає давнім уявленням про тривалість року, тижня та ін. Відразу зазначимо що послідовники слов'янської духовної течії "Великий Вогонь" вважають зайвим створення будь-яких літочислень, оскільки відроджувати потрібно духовні традиції, а не займатися, з їхньої точки зору, міфотворчістю [1].

В обґрунтуванні своїх літочисельних систем представники рідновірських організацій України з цілком зрозумілих причин не можуть спиратися на літочислення "від Різдва Христового". Тому закономірні пошуки "своїх", язичницької точки відліку часу як деякого сакрального моменту в житті етносу.

Розглянемо найбільш популярні в рідновірському середовищі літочислення та їхні обґрунтування, а також розуміння часу як сакральної категорії буття.

Галина Лозко, лідер Об'єднання рідновірів України (ОРУ), до українського язичництва [2, с. 264] відносить: "1) релігію племен і народів найдавнішої доби, яких прийнято вважати предками українців як в етнічному, так і в культурно-історичному планах [зазначимо, що послідовники модернізованої язичницької релігії приримуються версії походження українців від носіїв трипільської культури; на цьому базується й значна кількість теологічних та ідеологічних поглядів сучасних язичників – О.С.]; релігію східнослов'янських племен Київської Русі, що існувала до прийняття християнства як офіційної релігії; 3) народно-побутову релігійність українців, що існувала паралельно з офіційним християнством протягом останнього тисячоліття; 4) сучасне відроджене українське язичництво". Торкаючись питання періодизації українського язичництва, або етнорелігії – термін, часто вживаний в працях Галини Лозко, – вона відштовхується від схеми, запропонованої Миколою Чмиховим: 1. Перший (золотий, божественний) вік, Критаюга; 2) Другий (срібний) вік, Третаюга; 3) Третій (мідний) вік, Двараюга; 4) Четвертий (залізний) вік, Каліюга. Галина Лозко доповнила схему періодизації слов'янського язичництва, "заглибивши" період існування слов'ян аж до VI-IV тисячоліть до нашої ери та долучивши до слов'янської спільноти багато інших етносів, що проживали свого часу на теренах України: 1. Доба Великої Богині Матері (Досварожа епоха), близько VI-IV тис. до н.е., пелазги, трипільці; 2. Доба Сварога – Бога-Отця, близько IV-III тис. до н.е., трипільці; 3. Доба Дажбога, сина Сварожого, середина III – II тис. до н.е., "арійські плем'яні утворення"; 4. Доба Перуна, сина Сварожого, I тис. до н.е. – II тис. н.е., "арії, скіфи, слов'яни, руси, українці". Така схема, на думку голови ОРУ, досить узагальнена, а назви періодів – умовні. Поєднання міфологічної схеми Миколи Чмихова з відомими на території України археологічними періодами, відображає етапи "язичницького світогляду". Що ж стосується літочислення, то Галина Лозко цілком доречно вважає, що наші пращури навряд чи користувалися літочисленням в сучасному розумінні, адже для цього потрібна була певна точка відліку, надзвичайно важлива подія, від якої можна було б відштовхнутися. Волхвиня Зореслава (духовна посада та ім'я очільниці ОРУ) досить критично оцінює спроби сучасних послідовників давніх вірувань знайти таку точку відліку: "Деякі сучасні рідновіри й рунвісти інколи вигадують якусь умовну точку відліку – від 11 000 до 23 000 років, або просто додають зайві нулі до християнського літочислення. Не кажучи вже про розбіжності обліку років у різних громадах, це загалом виглядає надто спрощено, насамперед тому, що в язичницькій традиції відсутнє літочислення в нашому сучасному розумінні". Критично оцінює лідерка ОРУ також літочислення деяких язичницьких організацій Росії "від падіння Аркони", оскільки ця дата – "негативний період занепаду язичництва, тоді логічно припустити, що лихоліттю колись настане (чи вже настав) кінець, адже Рідна Віра нині відроджується. А це вже інший етап, отже має бути й інший відлік часу". Використання складних чисел з багатьма нулями Галина Лозко також вважає незручним на практиці, тому літочислен-

ня "від Мізинської стоянки" або навіть стоянки первісних людей в с. Королеве на Закарпатті, якій понад 1 млн. років – нераціональне. Сама ж Волхвиня Зореслава вважає початком "язичницького літочислення" умовну дату в 7500 років – "від місцевої традиції хліборобів Трипільської культури", "від Трипілля", оскільки ця дата "цілком точно збігається з датуванням перших літописів" та має під собою "реальну історичну основу – саме сім з половиною тисячоліть тому виникла Трипільська цивілізація". Тому саме таке літочислення є "науково і фактично доцільним та виправданим" [3, с. 264, 272-273, 318, 324]. Сучасна археологія датує існування трипільської культури IV – першою чвертю III тис. до н.е. Таким чином, Галина Лозко суттєво "продовжила" період Трипілля. Зазначимо, що літочислення, запропоноване Галиною Лозко, також досить часто критично оцінюється деякими рідновірами, саме через занадто давню дату початку існування трипільської культури [4].

Таку ж точку відліку, 7 500 років тому, але з іншим обґрунтуванням, пропонує Богумир Миколаїв (волхв Богумир, "Родове Вогнище Рідної Православної Віри"). Згідно твердженням волхва Богумира, "літочислень у Слов'яно-Оріїв було декілька, в різних кінцях Скупил (Ведичної світоглядної імперії) рахунок років вівся від різних подій. В Індії він вівся від битви на полі Куру (Куркшестру) – 5109 років тому; в Ірані – від царювання Вішшаспи (3744 років тому); в Русі-Україні, а також інших причорноморських країнах – від "створення світу" 7515 років тому". Саме тоді, як вважає Богумир Миколаїв, "сталася велика біда – потоп, який знищив величезну кількість родючих земель навколо прісноводного Руського озера (сучасного Чорного моря)... В результаті підняття рівня світового океану води Середземного моря прорвали тонкий перешийок, утворивши протоки Босфор и Дарданелли, и линули на долини й ліси нашої Прабатьківщини. Спас Рама зумів вивести частину родів в мікрочия Південного Бугу і Дністра, де було засноване нове князівство (в археології це буго-дністровська культура), а по-іншому був "створений світ", заспокоєння. Від цієї події й донині відчисляють літа православні рідновіри" [5, с. 58]. Дане обґрунтування дивує, насамперед, датуванням точністю до року подій, описаних в міфологічних джерелах, які, як відомо, не мають такої точної хронології, інколи взагалі неможливо датувати ту чи іншу подію. Що ж стосується ототожнення "Спаса Рами" та "нового князівства" з буго-дністровською культурою, то всього відомо біля 60 стоянок і окремих поселень цієї неолітичної культури, переважно на території Вінницької і Кіровоградської областей та в Молдові. Тому, виходячи з наявних археологічних даних, вести мову про "нове князівство", засноване міфічним персонажем, некоректно. Також останніми роками в науково-популярній літературі і телепередачах все частіше зустрічається інформація про так званий "Чорноморський потоп" [6], результатом якого стали, поміж іншим, й серйозні демографічні зміни. Напевно, волхв Богумир також схильний вважати події, які називають "Чорноморським потопом", доведеним фактом, й на цьому будувати свою історію етногенезу українців. Також в праці Богумира Миколаєва "Родная вера. Источник счастья" є формулювання часу як шляху, визначеного Числобогом. На різних відрізках цього шляху "Рідна Віра набуває вигляду, відповідного періоду Часу Сварожого (Ніч, Світанок, Полудень, Сутінки)". Така "Доба Рода-Рожанича" триває 4 320 000 000 років і складається з 1000 "Діб Сварожих", які мають чотири відрізки. Перший відрізок – "Ніч Сварожа" (432 000 земних років) – "темний час", закладка основ нового світу, зв'язок з Богами слабкий. "Ніч Сварожа" також знаме-

нує собою загибель старого Всесвіту й народження нового. Наступний період – "Світанок Сварожий" або "Золотий Вік", який триває 1 728 000 земних років. Це час творчості, доброти, любові, справедливості; люди спілкуються з Богами, живуть праведно. Третій відрізок має назву "Полудень Сварожий" (1 296 000 земних років) й знаменує собою прояв перших негативних прагнень людини. Під час останнього, четвертого відрізка, "Сутінок Сварожих" (864 000 земних років) "багато людей стає на шлях кривди й несправедливості. Прагнуть поширити свій порочний світогляд й безперестанно ведуть людство до загибелі" [7, с. 12-13]. Якщо співставити дану періодизацію з історичними й археологічними фактами, то "золотий вік" людства припадає приблизно на власне появу людини як істоти не тільки біологічної, а й культурно-соціальної. Відповідно, "праведними людьми" були лише наші далекі пращури, які щойно стали на шлях культурної еволюції. А всі наступні етапи в культурогенезі людини – лише шлях до самознищення й переродження в новій якості (якщо таке взагалі можливо).

Ще більш "глибоку" дату для літочислення запропонував в "Мага Віри" Лев Силенко. З його точки зору, відлік варто вести від "Мізинської культури" й запропонував дату "11 000 років від Різдва Дажбожого". На території мізинської стоянки (с. Мізин Чернігівської області), яку дослідники датують 16-18 тис. років тому, знайшли біля 100 різноманітних виробів (предмети мистецтва, наконечники списів, голки з кісток і рогу), залишки жител з бивнів мамонта. На місці жител та навколо них зібрано велику кількість знарядь праці з кременю, кісток, жіночі статуетки, фігурки тварин, браслети з бивня мамонта, бурштинові прикраси у вигляді підвісок, мушель та ін. На виробках з кісток вперше зафіксований "мізинський орнамент", меандр, – геометричний візерунок з неперервних кривої та ламаної під прямим кутом ліній, що утворюють ряд спіралей. Мізинські "жінки-птахи", стилізовані жіночі статуетки, – унікальні мистецькі витвори тих часів. Також знайдений набір ударних інструментів з кісток тварин, які вважаються найдавнішими в світі (ученим вдалося відтворити звук цих інструментів). Унікальна знахідка – два браслети з бивня мамонта. Один з них має форму обруча, зовнішня сторона якого декорована дрібним меандровим візерунком, розділеним смугами паралельних зигзагів; другий складається з п'яти тонких пластинок з насічками. Мізинські браслети належать до шедеврів первісного декоративного мистецтва. Декорування мізинських браслетів суттєво змінило думку мистецтвознавців про культурні досягнення людини епохи палеоліту [8, с. 22-25; 9, с. 85-86]. На думку Лева Силенка, українці – безпосередні нащадки мізинців, про що свідчить використання мізинських візерунків в українських вишивках. Також жителям мізинської стоянки і трипільцям Лев Силенко приписує створення "першоалфавіту", який існував "у формі знаків-символів. Символи означали пори року (Весна, Літо, Осінь, Зима), і явища року (дощ, сніг, квіти). Знаки (першокалендарні карби) були необхідні для людей, котрі покладали початок хліборобському (осідлому) способу життя" [10, с. 94, 423]. Стосовно появи окультурених злакових рослин на території України, то дослідники схильні вважати, що це сталося в період раннього неоліту, тобто мізинська стоянка "не підходить" під "родоначальника" землеробства, як стверджував Лев Силенко. Відносно "першоалфавіту", то на сьогодні думки учених розділилися – одні стверджують, що трипільці мали протопісменність, інші категорично це заперечують. Вести ж мову про наявність протопісма у жителів північної пізньопалеолітичної зони (стоянок типу Молодово на Дністрі, Мізин на Десні,

Кирилівській на Середньому Подніпров'ї) при наявних археологічних, етнографічних, історичних даних навряд чи має сенс взагалі. Високий рівень розвитку (як на той час) декоративно-побутового, образотворчого (скульптура, графіка, живопис), музичного мистецтва, релігійні уявлення ще не свідчать про те, що людина "дозріла" до фіксації своїх знань, спостережень та вмінь за допомогою знаків-символів. Хоча варто згадати, що на території стоянки в Межиричах, близькій хронологічно й типологічно до мізинської, знайшли уламок бивня з різьбленим складним малюнком, який деякі дослідники схильні вважати планом поселення [11, с. 28].

Дата в 11 000 років, з точки зору Лева Силенка, є правильною, оскільки, посилаючись на свої дослідження, проведені в деяких європейських країнах та Індії, засновник РУНВіри стверджував, що саме в цей час "мова білих людей виникла на берегах Дніпра і його приток. 11 тисяч літ тому вона вже почала поступово поширюватися на західних просторах Європи. 6-ть тисяч літ тому мова білої людини почала ділитися на діалекти". На підтвердження унікальності "Мізинської культури" Лев Силенко пише, що саме 11 тисяч років тому одне з племен мізинської культури, мисливці, які винайшли лук і стріли, кочували на захід. Мізинці, перейшовши Гіблартар, стали першими білими людьми в Африці, на території Марокко та Алжиру. Як вважав Лев Силенко, "присутність" мізинців й досі помітна в культурі марокканців та алжирців – геометричні меандрові візерунки в мистецьких виробках, національному одязі тощо. Але місцем постійного проживання мізинців стали простори пустелі Сахари, яка на той час була квітучою й родючою землею, з багатою рослинністю та великою кількістю дичини. Клімат зробив їхню шкіру смаглявою. Частина з них змішалася з автохтонним населенням. Зміна клімату, наступ пустелі на родючі землі спонукав мізинців переселятися на береги Нілу. Й саме вони стали приблизно шість тисяч років тому "родоначальниками Першої династії фараонів" [12, с. 172, 350]. Звичайно, для виховання гордості за свій народ, його унікальну й самобутню історію та культуру, за його пращурів, які так глобально впливали на увесь цивілізаційний розвиток людства такий підхід й таке тракту-

вання розвитку подій мають право на існування. Але з точки зору історичної достовірності, доказовості фактів, версій та гіпотез більше схоже на міфотворчість, спробу створити гіпергероїчну історію, побудовану на змішуванні відомих фактів з фантазією автора. Таким чином, вважаючи досягнення мізинської культури основоположними в формуванні українського етносу та його культури в цілому, засновник РУНВіри Лев Силенко вбачав в даті 11 тисяч років тому "початок українства, саме з неї виводить початок українського літочислення" [13, с. 267].

За всі роки свого існування рідновірські організації України не дійшли спільної згоди відносно "правильного літочислення", доводячи свою правоту та спростовуючи думку опонента. Найбільш популярними в рідновірському середовищі є наступні літочислення: 2010 рік – "від Трипілля" 7518, "від створення світу" 7518, "рік Дажбожий" 11010. Використовуються вони, як правило, в теологічній та періодичній літературі тих чи інших рідновірських напрямів (наприклад, журналах "Сварог" ОРУ, "Слово оріїв" РУНВіри).

1. Запис розмови з лідером "Великого Вогню" Геннадієм Боценюком. 12 травня 2009 р., м. Київ // Із особистого архіву автора статті. 2. Лозко Г. термін "українське язичництво" в широкому сенсі трактує як "сукупність релігійних вірувань, що побутували на теренах України у їхньому еволюційному розвитку", вказуючи на умовність даної дефініції, оскільки етноси, які проживали на території України в різні історичні періоди "в давні часи ще не називалися українцями". – Лозко Г. Пробуджена Енея. Європейський етнорелігійний ренесанс. – Харків, 2006. – С. 264. 3. Лозко Г. Пробуджена Енея. Європейський етнорелігійний ренесанс. 4. Прилуцький І. Нащо нам візантійське літочислення? // Слово оріїв. – Серпень 11007 року Дажбожого, число 34. – <http://slovoor.info/> (дата звернення: 27.02.2009). 5. Волхв Богумир (Миколаєв Б.Д.) Родная Вера. Источник счастья. – Стрибоград (Хмельницький), 7515 (2007). 6. Цей "потоп" відбувся 9,5 – 7 тисяч років тому (за іншою версією – 11 тисяч років тому), коли льодовикові води, переповнивши котловину Чорного моря, призвели до утворення проток Босфор і Дарданелли. 7. Волхв Богумир (Миколаєв Б.Д.) Родная Вера. Источник счастья. 8. Винокур І., Телегін Д. Археологія України. – К., 1994. 9. Наливайко С. Етнічна історія давньої України. – К., 2007. 10. Силенко Л. Мага Віра. Рідна Українська Національна Віра (РУНВіра). Велике Світло Волі. Співвідношення віри, науки, філософії, історії. – Видання ОСІДУ, 1979. 11. Винокур І., Телегін Д. Археологія України. 12. Силенко Л. Святе Вчення. Силенкова Віра в Дажбога. – К., 1995. 13. Лисенко С. Учителю Силенко, його родовід, життя і віра в Дажбога. – К., 1996. – С. 267.

Надійшло до редколегії 17.02.10

О. Сокирко, канд. іст. наук, доц. (Київ. ун-т)

МОБІЛІЗАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ГЕТЬМАНСЬКОГО ВІЙСЬКА У ВІЙНІ ЗА "ПОЛЬСКУ СПАДЩИНУ" 1733-1735 рр.

Стаття присвячена аналізу стану боєздатності козацького війська Лівобережної Гетьманщини у війні за "польську спадщину" 1733-1735 рр.

The article analyzes the military efficiency of the Left-Bank Cossack Hetmanate troops in the Polish heritage War 1733-1735.

В українській історіографії воєнний конфлікт, який зазвичай іменують війною за "польську спадщину" 1733-1735 рр. і раніше, і зараз лишається практично забутим. Не маючи жодної спеціальної праці, він традиційно перебуває в тіні масштабніших війн Російської імперії початку 18 ст, котрі велися за участю гетьманської армії – Великої Північної війни 1700 – 1721 р. та російсько-турецької війни 1735-1739 рр. [1, 3, 4, 10, 18].

1 лютого 1733 р. у Варшаві помер король Август II Сильний. Для Речі Посполитої смерть цього монарха стала не тільки початком чергового безкоролів'я, але й першої збройної інтервенції, своєрідною репетицією поділів-"розборів" кінця 18 ст. Росія та Австрія, для яких найбільш бажаним і прийнятним кандидатом на польський престол був син покійного короля Фредерик Август, будь-що намагалися перешкодити обранню королем Станіслава Лещинського. Його шанси навесні 1733 р.

несподівано зросли як в середині країни, де йому симпатизувала більшість шляхти, незадоволеної правлінням "сасів", так і серед членів європейського клубу монархів, де гарантом успіху виступав його зять – французький король Людовік XIV.

Своє "influence legitime" Росія відпочатку бачила не так в дипломатичних заходах, як у військових, що власне й визначило її позицію в конфлікті інтересів довкола польського трону. Вже за три тижні після смерті Августа, на засіданні Кабінету міністрів було ухвалено інструкцію для російського полка у варшаві барона Р.левенвольде, в якій прямо йшлося про недопущення до влади будь-якого кандидата так чи інакше пов'язаного з супротивними Франції, Швеції або турецькою. 2 серпня 1733 р. російські війська під командуванням генерала П.Лассі перетнули польський кордон. Тим часом 12 вересня Варшаві королем було обрано Ста-